

SPRÁVA

O STAVE SLOVENSKÝCH NADÁCIÍ

analýza údajov za rok 2007

Fórum donorov, december 2008

Správu o stave slovenských nadácií každoročne zostavuje Fórum donorov s cieľom poskytnúť objektívny, prehľadný a vecný obraz o stave a zložení slovenského nadačného sektora. Správa zároveň poskytuje prehľad o medziročných zmenách a trendoch vo vývoji slovenských nadácií.

Správa o stave slovenských nadácií

Správa o stave slovenských nadácií, analýza údajov za rok 2007 (ďalej len „Správa“) sprostredkúva údaje o nadačnom sektore v roku 2007, aktivitách a oblastiach podpory nadácií, majetku a financovaní nadácií.

Správa zároveň poskytuje porovnania s predchádzajúcimi rokmi.

Predmet analýzy

Predmetom analýzy sú nadácie a ich pôsobenie v rámci mimovládneho neziskového sektora. Právnu úpravu nadácie definuje zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „nadačný zákon“), ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2002.

Nadácia vzniká dňom zápisu do registra nadácií, ktorý spravuje Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“). Register nadácií je verejný zoznam, do ktorého sa zapisujú zákonom ustanovené náležitosti týkajúce sa nadácií.

Nadačný zákon zároveň ukladá nadáciám povinnosť vypracovať výročnú správu v lehote určenej správnou radou alebo nadačnou listinou, najneskôr však do 15. mája nasledujúceho kalendárneho roka.

Metodológia

Správa za rok 2007 bola vypracovaná na základe údajov zapísaných v **registri nadácií** spravovanom MV SR (register je prístupný na www.civil.gov.sk) a údajov z **výročných správ nadácií za rok 2007** doručených MV SR v zákonom stanovenej lehote.

Povinnosť predložiť výročnú správu MV SR do 15. mája 2007 malo 363 nadácií zapísaných v registri nadácií k 31. decembru 2007. Výročnú správu za rok 2007 na MV SR zaslalo 306 nadácií, čo predstavuje 84,3 % nadácií.

Všetky analyzované dáta boli čerpané z uvedených zdrojov.

Sledované oblasti analýzy

Správa vyhodnocuje nasledujúce údaje o slovenskom nadačnom sektore za rok 2007:

- I. Špecifické údaje o nadáciách
 - I. 1. Rozdelenie nadácií
 - I. 2. Príjmy nadácií
 - I. 3. Výdavky nadácií
- II. Nadačné imanie slovenských nadácií
- III. Majetok slovenských nadácií
- IV. Prostriedky prerozdelené nadáciami tretím osobám
- V. Oblasti podpory a záujmov

V záujme detailnejšieho spracovania sledovaných oblastí boli analyzované údaje rozčlenené a následne skúmané podľa nasledujúcich kritérií:

A. Typ nadácie

B. Napĺňanie poslania nadácií (v roku 2007)

A. Typ nadácie

1. Firemné nadácie
2. Komunitné nadácie
3. Ostatné nadácie

Do kategórie „Ostatné nadácie“ boli zaradené všetky nadácie, ktorých zriaďovateľom (jedným zo zriaďovateľov) nebol subjekt zriadený za účelom podnikania (**firemná nadácia**) a ktoré nespĺňajú špecifiká **komunitnej nadácie**.

Tematicky je túto kategóriu možné ďalej rozčleniť na:

- 3.1. školské nadácie – nadácie zriadené pri školách a školských zariadeniach;
- 3.2. zdravotné nadácie – nadácie pridružené k nemocniciam, ich jednotlivým oddeleniam, rôznym sociálnym zariadeniam, rehabilitačným a ozdravným centráam;
- 3.3. cirkevné nadácie – nadácie zriadené na opravu cirkevných pamiatok a šírenie náboženskej viery;
- 3.4. vládne nadácie – nadácie, jedným zo zriaďovateľov ktorých je inštitúcia štátnej správy;
- 3.5. nezávislé nadácie – nadácie pracujúce samostatne a nezávisle od iných inštitúcií;
- 3.6. iné nadácie.

Rozdelenie jednotlivých nadácií do zadefinovaných podkategórií je však vzhľadom na neúplnosť zverejnených údajov náročné a nepresné, a preto sme pri analýze sledovaných oblastí túto kategóriu ďalej nešpecifikovali.

B. Napĺňanie poslania nadácií (v roku 2007)

1. Grantujúce nadácie
2. Operačné nadácie
3. Neaktívne nadácie

Nadácie môžu svoje verejnoprospešné poslanie napĺňať implementáciou vlastných programov a projektov (**operačné nadácie**) alebo rozdeľovaním finančných prostriedkov tretím osobám (**grantujúce nadácie**). Nadácia, ktorá v roku 2007 realizovala vlastné programy a mala aj grantový systém, bola zaradená do skupiny grantujúcich nadácií.

V prípade, že nadácia v roku 2007 nevykonávala žiadnu činnosť, bola zaradená do skupiny **neaktívnych nadácií**. V tejto skupine sa nachádzajú aj nadácie, ktoré sú vedené v registri nadácií, ale nepredložili MV SR výročnú správu za rok 2007.

STRUČNÉ ZHRNUTIE ZÁVEROV ANALÝZY

- K 31. decembru 2007 bolo v registri nadácií zapísaných 363 nadácií a svoju zákonnú povinnosť zaslať výročnú správu MV SR si v roku 2008 splnilo 306 nadácií, čo predstavuje 84,3 % nadácií.
- V roku 2007 bolo zaregistrovaných 25 nových nadácií.
- Slovenský nadačný sektor v roku 2007 tvorili operačné, grantujúce a neaktívne nadácie.
- Vo výročných správach 28 nadácií informuje o tom, že spravuje 89 nadačných fondov.
- Registrované nadačné imanie aktívnych (grantujúcich a operačných) nadácií malo k 31. decembru 2007 hodnotu 318 472 589 Sk.
- Aktíva slovenských nadácií k 31. decembru 2007 predstavovali 2 178 299 038 Sk.
- Príjmy slovenských nadácií v roku 2007 predstavovali 1 170 734 249 Sk.
- Výdavky nadácií v roku 2007 boli 1 166 595 264 Sk.
- Grantujúce nadácie udelili v roku 2007 granty v celkovej výške 737 293 928 Sk.
- TOP 10 nadácií v roku 2007 prerozdělilo granty v hodnote 68,45 % z celkového objemu udelených grantov.
- Najčastejšie podporovanou oblasťou bola aj v roku 2007 oblasť vzdelávania.

MEDZIROČNÉ POROVNANIA: ZMENY A TRENDY VO VÝVOJI

- Svoju zákonnú povinnosť zaslať výročnú správu MV SR si v roku 2008 splnilo o 5,3 % menej nadácií ako v roku 2007.
- V roku 2007 stúpol počet nadácií, ktoré spravovali nadačné fondy a o tejto skutočnosti informovali vo svojej výročnej správe.
- Aktíva slovenských nadácií klesli medziročne o 133 709 088 Sk.
- Príjmy nadácií v roku 2007 boli v porovnaní s rokom 2006 nižšie o 58 285 994 Sk.
- Výdavky nadácií klesli v roku 2007 o 268 678 350 Sk.
- V porovnaní s rokom 2006 granty nadácií na podporu verejnoprospešných aktivít klesli v roku 2007 o 146 458 767 Sk.
- Podiel TOP 10 grantujúcich nadácií na celkovom objeme udelených grantov klesol v roku 2007 o 6,42 %.
- V roku 2007 opäť vzrástol počet grantujúcich nadácií, a to z 205 na 211 nadácií. Stúpol aj počet operačných nadácií z 81 na 82 nadácií. Počet neaktívnych nadácií sa v roku 2007 zvýšil z 52 na 70 nadácií.
- Počet aktívnych firemných nadácií klesol zo 76 na 69 a počet aktívnych ostatných nadácií z 251 na 226.

I. ŠPECIFICKÉ ÚDAJE O NADÁCIÁCH

I. 1. ROZDELENIE NADÁCIÍ

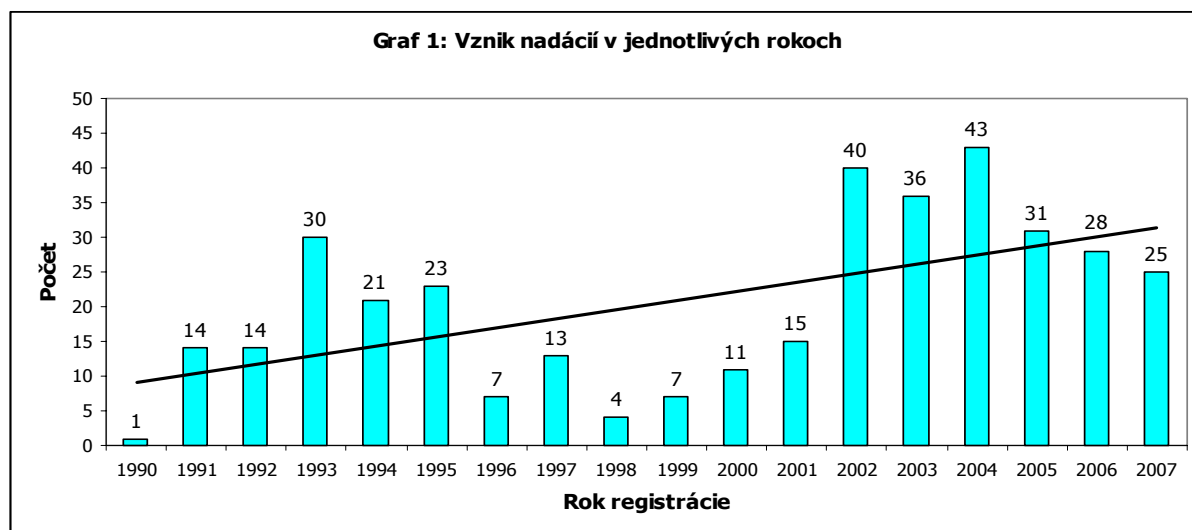
I. 2. PRÍJMY NADÁCIÍ

I. 3. VÝDAVKY NADÁCIÍ

Silný a stabilný nadačný sektor je jedným z pilierov rozvoja občianskej spoločnosti a plní dôležitú úlohu v udržateľnom rozvoji neziskového sektora. Faktory, ako je vhodné legislatívne prostredie, dostupnosť finančných zdrojov, vhodné podmienky na nadväzovanie medzisektorových partnerstiev či dostupnosť medzinárodných iniciatív neovplyvňujú len samotnú činnosť a efektívne fungovanie nadácií, ale hrajú kľúčovú úlohu aj pri rozhodovaní o výbere vhodnej právnej formy na realizáciu verejnoprospešných projektov.

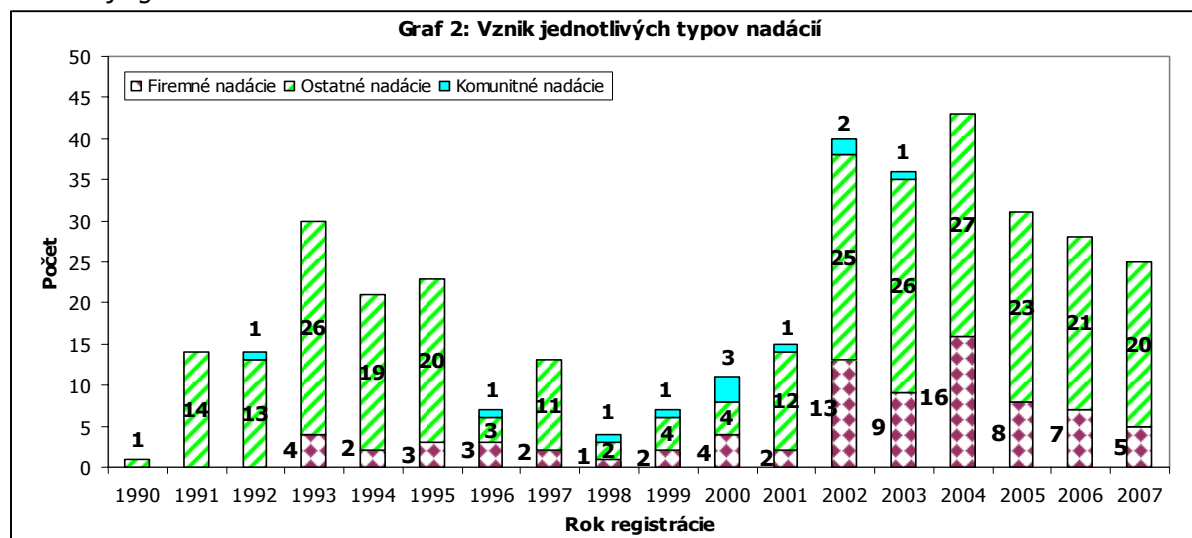
V rokoch 2002, 2003 a 2004 je možné pozorovať nadpriemerný nárast vzniku nadácií (graf 1), pričom hodnoty za rok 2002 sú sčasti ovplyvnené aj zmenou legislatívy. Nadačný zákon, ktorý nadobudol platnosť 1. marca 2002, priniesol aj povinnú preregistráciu nadácií.

Od roku 2005 zaznamenávame neustály pokles nadácií zaregistrovaných v jednom roku. V roku 2007 tento počet klesol na 25 nadácií.

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 363

Na vznik nadácií v jednotlivých rokoch sme sa pozerali aj z pohľadu typu vzniknutej nadácie, údaje sumarizuje graf 2.

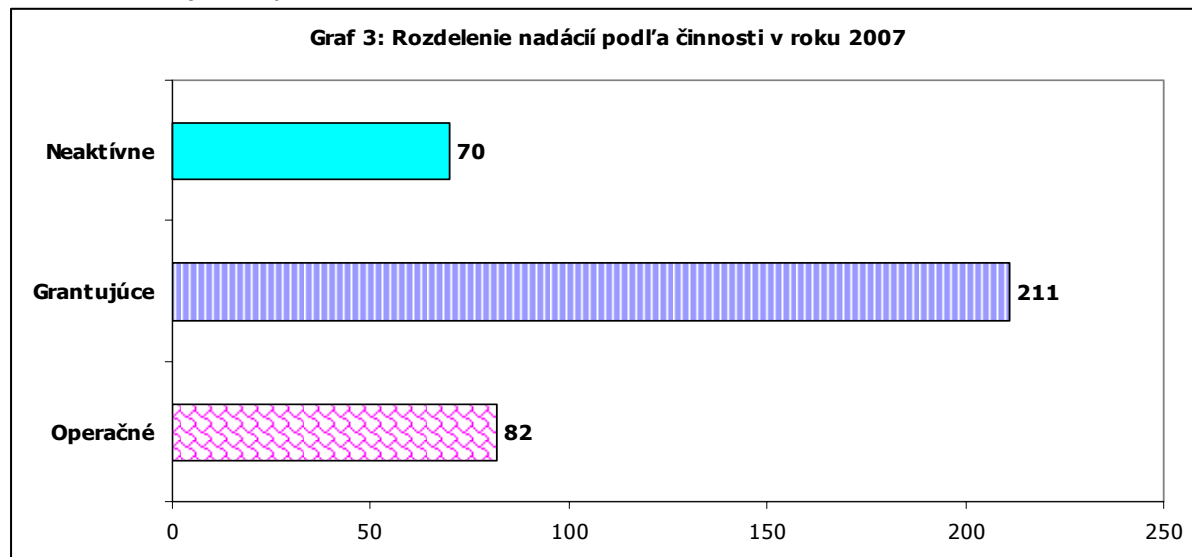
Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 363

I. 1. ROZDELENIE NADÁCIÍ

Rozdelenie nadácií podľa spôsobu naplňania poslania

Spôsob, akým nadácie naplňajú svoje poslanie, t. j. či vyvíjajú grantovú činnosť, realizujú vlastné programy, alebo sú neaktívne, závisí od objemu finančných prostriedkov, ktoré sa im darí získavať z vlastných a externých zdrojov. Príjmy nadácií sú premenlivou veličinou, na ktorú majú vplyv mnohé faktory, napríklad legislatíva, daňový systém, stupeň rozvoja firemnej filantropie, spoločenská uvedomelosť občanov atď.

Podľa zverejnených údajov za rok 2007 je možné nadácie podľa spôsobu naplňania svojho poslania rozdeliť nasledujúcim spôsobom:

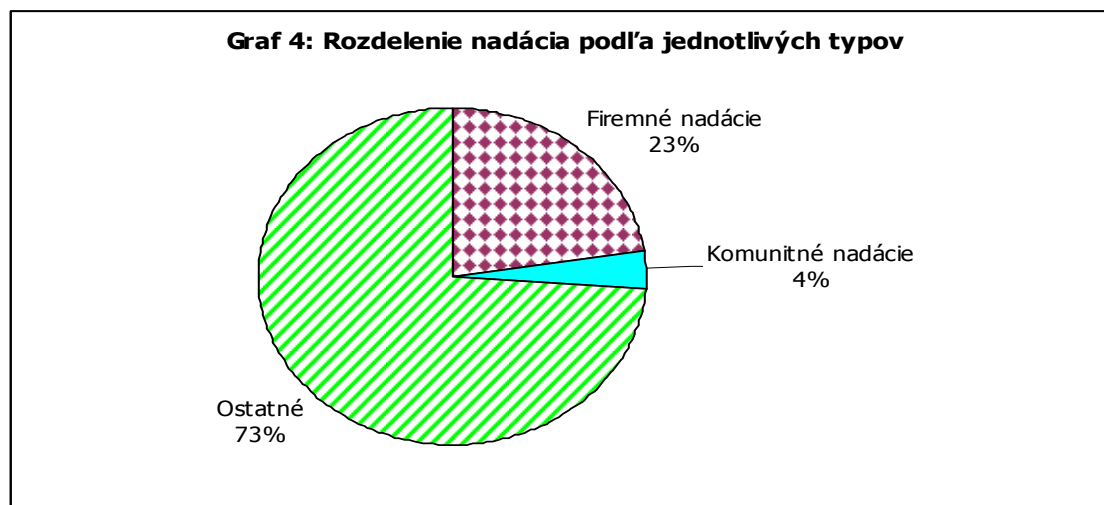
Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 363

Porovnanie s rokom 2006

V porovnaní s rokom 2006 je možné konštatovať *pozitívny trend* v počte grantujúcich nadácií, ktorý vzrástol z 205 na 211. Na druhej strane, značne stúpol počet neaktívnych nadácií, a to z 52 na 70 nadácií. Počet operačných nadácií sa medziročne takmer nezmenil, kým v roku 2006 sme zaznamenali 81 operačných nadácií, v roku 2007 to bolo 82 nadácií.

Rozdelenie nadácií podľa typu nadácií

K 31. decembru 2007 bolo v registri nadácií zapísaných 69 aktívnych firemných, 11 aktívnych komunitných a 226 aktívnych ostatných nadácií. Graf 4 prehľadne znázorňuje podiel jednotlivých typov nadácií na celkovom nadačnom sektore.

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 363

I. 2. PRÍJMY NADÁCIÍ

- **Príjmy slovenských nadácií v roku 2007 predstavovali 1 170 734 249 Sk.**
- **Medziročne boli príjmy nadácií nižšie o 58 285 994 Sk.**

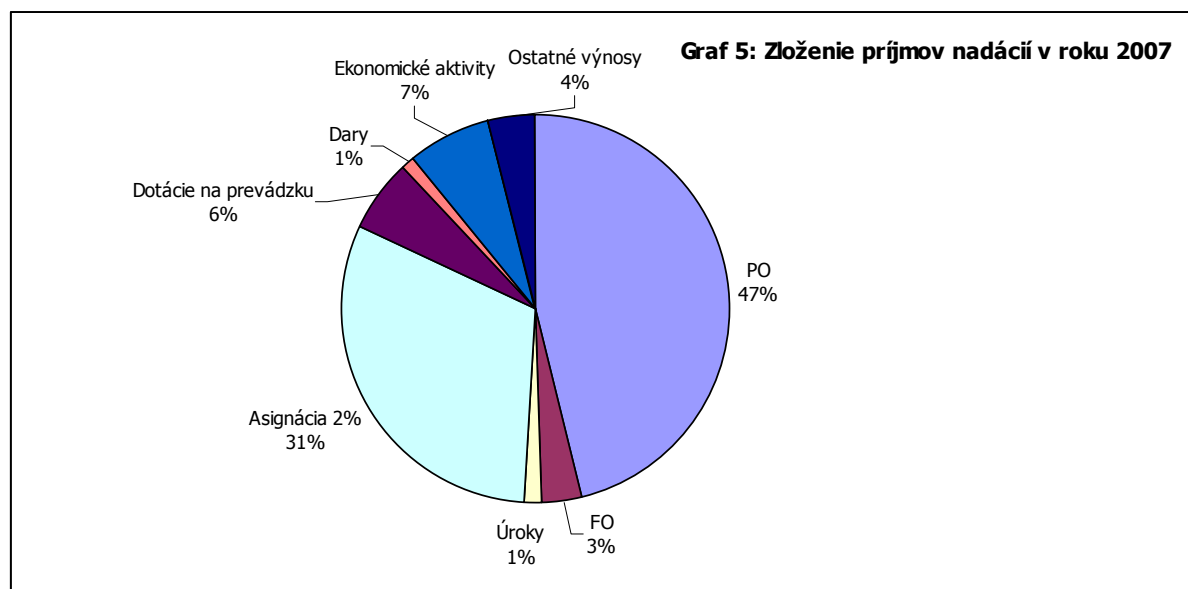
Nadácie získavajú finančné prostriedky na realizovanie svojho nadačného poslania vo forme darov či iných príspevkov od právnických osôb (PO)¹ a fyzických osôb (FO) a takéto príjmy v roku 2007 tvorili viac ako 49,5 % (v roku 2006 to bolo 51,7 %) všetkých príjmov nadácií.

Pri pohľade na príjmy nadácií z asignácie osobitného (2-percentného) podielu zaplatenej dane PO a FO môžeme konštatovať, že tento mechanizmus hrá vo financovaní slovenských nadácií dôležitú úlohu. Príjmy, ktoré plynú do nadačného sektora prostredníctvom tohto mechanizmu, sú po príjmoch od právnických osôb druhým najväčším zdrojom príjmov slovenských nadácií (nárast na 31 % v roku 2007 oproti 28,7 % v roku 2006).

Podľa nadačného zákona, nadácie nemôžu podnikat' s výnimkou prenechania nehnuteľnosti do nájmu, organizovania kultúrnych, vzdelávacích, spoločenských alebo športových akcií, ak touto činnosťou účinnejšie využijú svoj majetok a takéto činnosť bude v súlade s verejnoprospešným účelom nadácie (§ 29 nadačného zákona). Príjmy z takýchto aktivít boli v roku 2007 na treťom mieste a predstavovali 7 % (v roku 2006 to bolo 9,14%) všetkých príjmov nadácií.

Nadácie majú možnosti zhodnocovať svoj majetok a výnosy z takýchto investícií ďalej prerozdeľovať na podporu verejnoprospešných aktivít, a to v súlade s nadačným zákonom a nadačnou listinou. Vzhľadom na platnú legislatívu a na nedostatok majetkových nadácií, ktoré by disponovali dostatočnými finančnými zdrojmi, tvorili výnosy z majetku, resp. úroky z majetku, v roku 2007 len 4 % všetkých príjmov nadácií. Pozitívnym zistením je, že tento druh príjmov medziročne stúpol z 1,15 % v roku 2006.

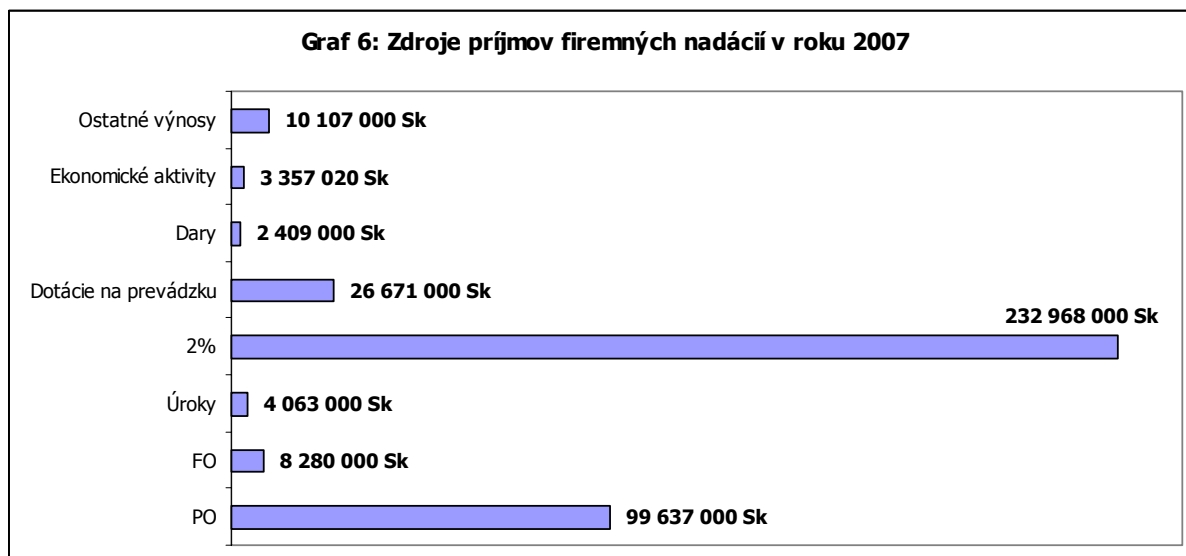
Graf 5 zobrazuje zloženie príjmov slovenských nadácií v roku 2007. Podrobnejšie informácie o zdrojoch príjmov firemných nadácií v roku 2007 poskytuje graf 6, o príjmoch komunitných nadácií graf 7 a o príjmoch ostatných nadácií graf 8.

Zdroj: Výročné správy, N = 306

¹ Príspevky od právnických a fyzických osôb zahŕňajú súkromné aj verejné zdroje. Takéto príspevky nezahŕňajú asignovaný podiel zaplatenej dane, ktorý nadácie vykazujú samostatne.

Príjmy firemných nadácií v roku 2007 predstavovali 387 492 020 Sk, čo je o 80 297 004 Sk viac ako v roku 2006.

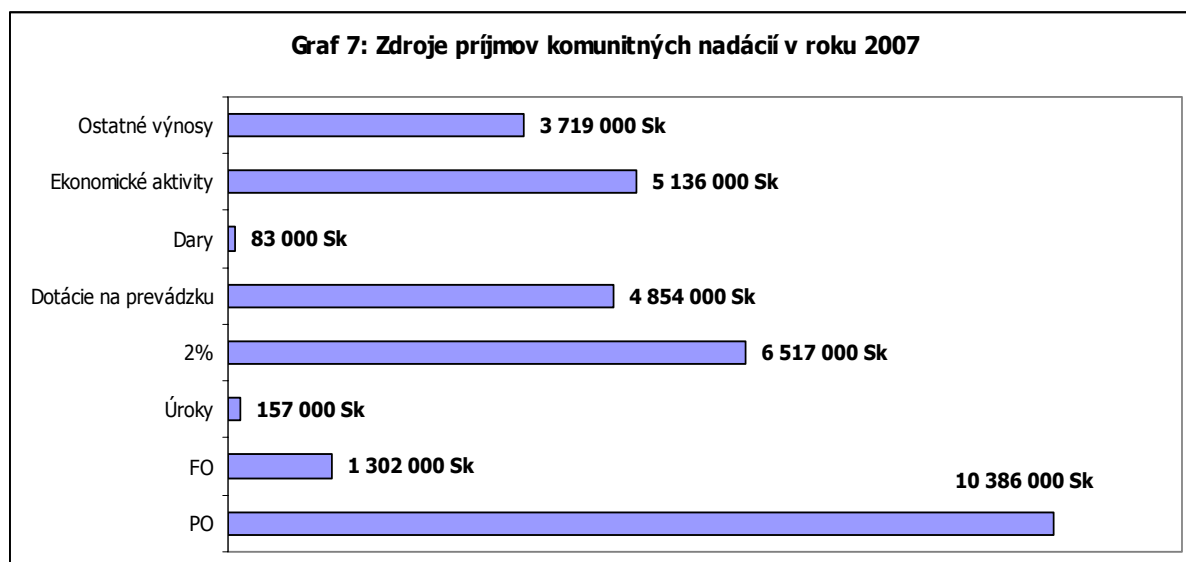

Zdroj: Výročné správy, N = 69

Porovnanie s rokom 2006

- ☞ **stúpili:** príjmy od PO; príjmy od FO; úroky; príjmy z 2 %; dotácie na prevádzku; dary; príjmy z ekonomických aktivít
- ☞ **klesli:** ostatné výnosy

Príjmy komunitných nadácií boli v roku 2007 v celkovej sume 32 154 000 Sk, čo predstavuje medziročný pokles o 6 004 000 Sk.

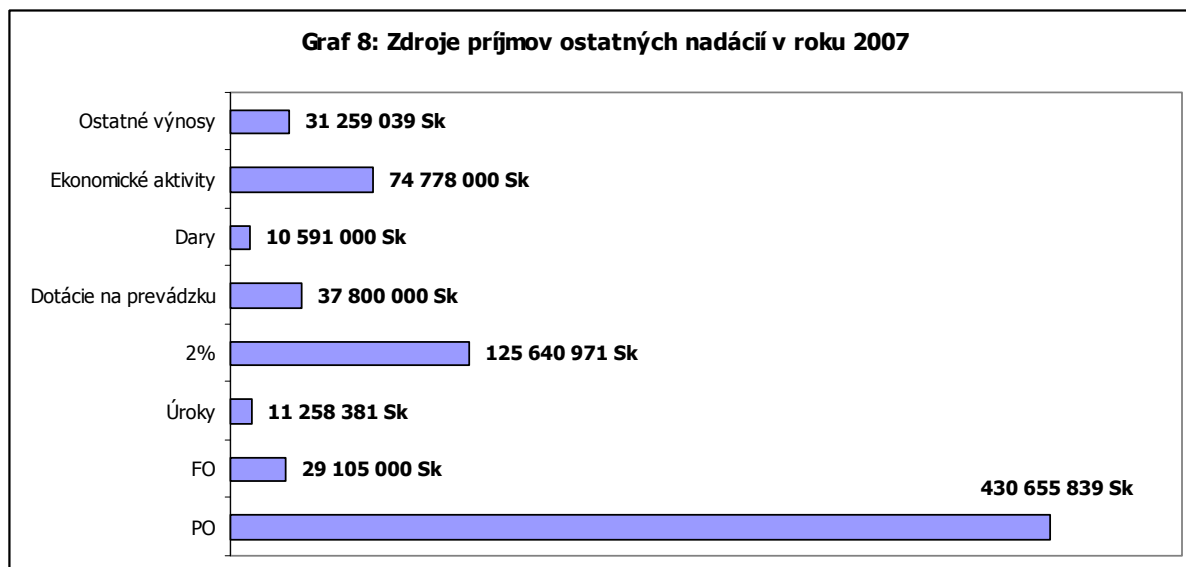

Zdroj: Výročné správy, N = 11

Porovnanie s rokom 2006

- ☞ **stúpili:** príjmy od FO; dotácie na prevádzku; príjmy z ekonomických aktivít
- ☞ **klesli:** príjmy od PO; úroky; príjmy z 2 %; ostatné výnosy

Príjmy ostatných nadácií v roku 2007 boli 751 088 230 Sk, čo znamená opätovný pokles, a to presne o 132 570 997 Sk.

Zdroj: Výročné správy, N = 226

Porovnanie s rokom 2006

- ☞ **stúpili:** príjmy od FO; úroky; dotácie na prevádzku
- ☞ **klesli:** príjmy od PO; príjmy z 2 %; dary; príjmy z ekonomických aktivít; ostatné výnosy

I. 3. VÝDAVKY NADÁCIÍ

- **Výdavky nadácií v roku 2007 predstavovali 1 166 595 264 Sk.**
- **V porovnaní s rokom 2006 boli výdavky nadácií v 2007 nižšie o 268 678 350 Sk.**

Výdavky nadácií je možné vo všeobecnosti rozdeliť medzi:

- ☞ **vlastné programy**, ktoré nezahŕňajú výdavky na administratívu nadácie alebo náklady na zabezpečenie ekonomických aktivít nadácie
- ☞ **grantovú činnosť** – rozdeľovanie finančných prostriedkov tretím osobám

Podiel jednotlivých výdavkov medzi nadáciami bol v roku 2007 nasledujúci:

Tabuľka 1²

	Vlastné programy	Grantová činnosť
Firemné nadácie	10 %	81 %
Komunitné nadácie	11 %	50 %
Ostatné nadácie	15 %	55 %

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 306

² Zvyšné percentá tvoria výdavky na administratívu, náklady na zabezpečenie ekonomických aktivít nadácie, náklady spojené s prevádzkou nadácie a iné.

II. NADAČNÉ IMANIE SLOVENSKÝCH NADÁCIÍ

Nadačné imanie je majetok nadácie zapísaný do registra nadácií. Základná hodnota nadačného imania musí byť najmenej 200 000 Sk, pričom túto základnú hodnotu môžu tvoriť len peňažné prostriedky a nehnuteľnosti. Hodnotu prevyšujúcu 200 000 Sk môžu tvoriť aj hnutel'né veci, cenné papiere a iné majetkové práva a hodnoty oceniteľné peniazmi. Hodnotu nadačného imania nie je možné znížiť.

- **Registrované nadačné imanie všetkých slovenských nadácií malo k 31. decembru 2007 hodnotu 318 472 589 Sk.**
- **Najvyššiu zaregistrovanú výšku nadačného imania má Nadácia Slovenskej sporiteľne.**

III. MAJETOK SLOVENSKÝCH NADÁCIÍ

Majetok nadácie tvorí nadačné imanie, nadačný fond a ostatný majetok nadácie. Ostatný majetok, ktorý nie je súčasťou nadačného imania alebo nadačného fondu, tvoria peňažné prostriedky, cenné papiere, ako aj iné majetkové práva a peniazmi oceniteľné iné majetkové hodnoty (§ 3, písm. (4) nadačného zákona).

Nadácia môže na podporu verejnoprospešného účelu vytvoriť aj nadačný fond, ktorý vzniká rozhodnutím správnej rady alebo na základe písomnej zmluvy s fyzickou alebo právnickou osobou. Nadačný fond nemá právnu subjektivitu a môžu ho tvoriť finančné prostriedky, ktoré nie sú súčasťou nadačného imania alebo ostatného majetku nadácie. Vo svojich výročných správach 28 nadácií informuje o tom, že spravuje aj nadačné fondy (nárast oproti rokom 2005 a 2006).

- **Aktíva slovenských nadácií mali k 31. decembru 2007 hodnotu 2 178 299 038 Sk.**
- **V porovnaní s rokom 2006 klesli aktíva slovenských nadácií o 133 709 088 Sk.**
- **Nadácia s najväčšími aktívami je Nadácia Intenda.**

IV. PROSTRIEDKY PREROZDELENÉ NADÁCIAMI TRETÍM OSOBÁM

- **Grantujúce nadácie udelili v roku 2007 tretím osobám granty na podporu verejnoprospešných projektov v celkovej hodnote 737 293 928 Sk.**
- **TOP 10 nadácií v roku 2007 prerozdeleno granty v hodnote 504 666 626 Sk, čo predstavovalo takmer 69 % z celkového objemu udelených grantov.**

Nasledujúca tabuľka zobrazuje TOP 10 najväčších slovenských nadácií v roku 2007 podľa objemu udelených grantov.

Tabuľka 2

	Názov nadácie	Výška udelených grantov	Podiel na celkovom objeme udelených grantov
1.	Nadácia Pázmány Péter Alapítvány	151 856 000 Sk	20,60%
2.	Nadácia SPP	150 178 000 Sk	20,37%
3.	Nadácia na podporu občianskych aktivít	44 910 000 Sk	6,09%
4.	Stredoeurópska nadácia	35 996 000 Sk	4,88%
5.	Nadácia Habitat for Humanity International	35 338 626 Sk	4,79%
6.	Nadácia pre univerzitu Jána Selyeho	21 800 000 Sk	2,96%
7.	Nadácia otvorenej spoločnosti NOS-OSF	20 144 000 Sk	2,73%
8.	Nadácia Pontis	19 433 000 Sk	2,64%
9.	Nadácia Penta	13 430 000 Sk	1,82%
10.	Nadácia pre deti Slovenska	11 581 000 Sk	1,57%
	SPOLU	504 666 626 Sk	68,45%

Zdroj: Výročné správy, N = 306

Porovnanie s rokom 2006

- V porovnaní s rokom 2006 klesol objem grantov a darov na verejnoprospešné aktivity o 146 458 767 Sk.
- Podiel TOP 10 grantujúcich nadácií na celkovom objeme udelených grantov klesol v roku 2007 o 6,42 %.
- Osem z desiatich nadácií, ktoré sa umiestnili v TOP 10 najväčších grantujúcich nadácií za rok 2007, figurovali aj v rebríčku za rok 2006. Päť z TOP 10 najväčších grantujúcich nadácií za rok 2007 sú členovia FD.

V. OBLASTI PODPORY A ZÁUJMOV

- **Najčastejšie podporovanou oblasťou bola aj v roku 2007 oblasť vzdelávania.**
- **V porovnaní s rokom 2006 oblasť vzdelávania zaznamenala aj najväčší prepad, keďže ju podporovalo o 23 aktívnych nadácií menej.**

Zostavenie prehľadného zoznamu oblastí podporovaných slovenskými nadáciami komplikuje skutočnosť, že jednotlivé nadácie používajú na označenie oblastí, ktoré podporujú, rôznu kategorizáciu. Pre účely zostavenia tejto Správy sme rovnako ako v minulých analyzované údaje najskôr previedli do Medzinárodnej klasifikácie neziskových organizácií (ICNPO) vytvorenej Center for Civil Society Studies na Univerzite Johna Hopkinsa (USA).

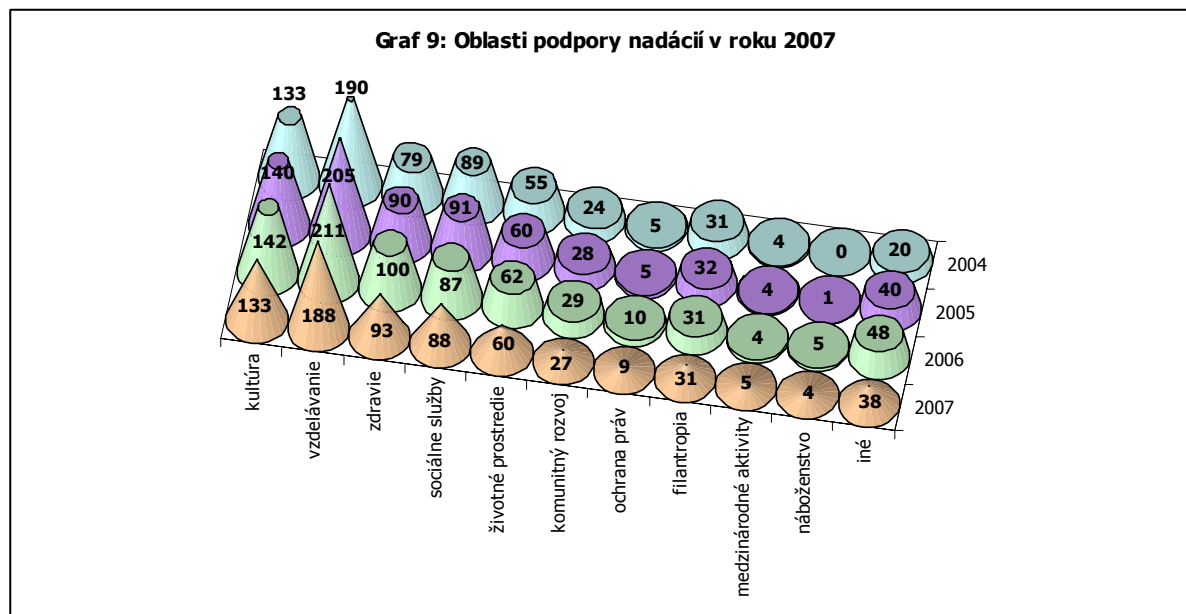
Klasifikácia ICNPO je určená priamo pre neziskové organizácie a zahŕňa 12 hlavných kategórií:

1. Kultúra, šport a voľný čas
2. Vzdelávanie a výskum
3. Zdravie
4. Sociálne služby
5. Životné prostredie
6. Komunitný rozvoj a bývanie
7. Ochrana práv a obhajoba záujmov, politika
8. Filantropia a dobrovoľníctvo
9. Medzinárodné aktivity
10. Náboženstvá a cirkvi
11. Hospodárske a profesijné združenia, odbory
12. Činnosti inde nezaradené

Údaje uvádzané v ročných správach sme roztriedili podľa uvedenej klasifikácie, pričom do kategórie 12 boli priradené činnosti ako napríklad organizovanie konferencií a seminárov, podpora slobody podnikania a liberálnych princípov v ekonomike, rozvoj drobného podnikania, podpora poprivatizačnej revitalizácie slovenských podnikov, historické vozidlá, zvyšovanie profesionálnej úrovne sudcov či vytváranie špecifických nadačných fondov. Podporu hospodárskych a profesijných združení a odborov nemá zaregistrovaný ani jedna nadácia.

Nadácie uvádzali viaceré oblasti svojich záujmov a podpory.

Rozloženie záujmov slovenského nadačného sektora v roku 2007, ako aj porovnanie s predchádzajúcimi rokmi, je možné zobraziť nasledujúcim spôsobom:

Zdroj: Register nadácií a výročné správy , N = 363

© Fórum donorov, 2008

Fórum donorov

Fórum donorov je asociácia popredných organizácií, ktoré udeľujú finančné prostriedky tretím osobám a ktoré sa chcú aktívnejšie podieľať na rozvoji slovenského mimovládneho neziskového sektora, posilnení postavenia donorov, ako aj na podpore a presadzovaní myšlienky zodpovedného darčovstva a filantropie v Slovenskej republike. V roku 2006 sa k tomuto poslaniu pridali aj firemní darcovia, ktorí pri Fóre donorov vytvorili Klub firemných darcov.

Fórum donorov

Hlavatého 10, 811 03 Bratislava, tel./fax: 02/5441 7917, donorsforum@donorsforum.sk
www.donorsforum.sk, www.klubfiremnýchdarcov.sk, www.darcovskasms.sk